

GARDEN PARTY

Csizmár úr már hetek óta ott leskelődött a portán: a magtár miatt kerülgette a házat, az üresen álló magtár miatt a ház végében. Abban a magtárban tavaly még búza volt — azt lapátolták a bőszyoknyás lányok, nehogy megdohosodjon vagy zsizsik húzódjon bele, a szemesbúzába... de most üresen áll a magtár és mikor kerül abba búza megint! Talán soha. Elvégezte ő — a magtár — a magáét, harminc éven át adott fedelet mindenfajta gabonának, mióta csak az a tábla az utca felől hirdette, hogy „Ormuz Zsiga és társa magkereskedése”. Most nincs ott a tábla és Csizmár úr kerülgeti a házat. Róza nagyságát nógatja:

— Tessék már szólni a Zsiga bácsinak, kivenném azt a magtárt!

Csahogy ehhez szív kellene és bátorság. Odaállni Zsiga bácsi elé és megmondani neki: kár hogy csak patkány hancúrozik a magtár deszkapadlóján, kivenné ő azt: Csizmár Ferenc — valamiféle célra. Dehát féltő, eljutna-e odáig a beszélgetés? Csizmár úr nyelvén a szó elég érdesen körülbelül így fejlődne:

— Mert ugyan minek az a magtár magának, Ormuz úr, amikor maga tönkrement, lássa, a nevét is levették, a firmáját; ott áll üresen a magtár és nekem annyira kellene.

Ezt mondaná Csizmár úr, ha meg merné mondani az igazat. Hogy Ormuz Zsiga bácsi mit mondana — ej, dehogyan szólna ő egy szót is, talán csak nyúlókálni kezdene maga körül a sétatotja után, hogy hatalmasan fejbeverje vele Csizmár Ferencet. Akármilyen melák, kétméteres, lapátkezü ember: a Zsiga bácsi őt fejbesújtaná. Vagy ha nem bírná ereje, csak lefordulna a székről szélütötten.

Így tartotta ezt a közvélemény és én magam is, Ormuz Zsiga unokája, megesküdttem volna akkortájt — tudtam világosan Csizmár Ferenc szándékáról — így fejlődhet csak a dolog, másként sehogy. Annál nagyobb volt a megdöbbenésem, hogy pár napra rá így szólt a nagyapám:

— Te Róza, kiadtam azt a pajtát. Bérbeadtam a Csizmár Ferencnek.

Már az, hogy pajtának mondta! Szemem önkéntelenül végigfutott az izmos épületen az udvar végében — úgynevezett lábak támogatták és olyan volt a magtár oldala, mint egy templomfal. Hápogott mindenki, az egész család és nézte az ébenfabotot nagyapó kezében. De az bizony nem mozdult — úgy látszik — olyan ajánlatra sem, hogy valaki kivesszi a régi magtárt.

— És mit tart majd benne ugyan? — hallottuk nagyanya lekicsinylő hangját.

— Hát nem mindegy az neked, Róza? Ha gabona már úgysem lesz benne, a magam árúja... legyen benne akár ócskavas, bánom is én!

Néha a szél megrázza házad ablakát és az az érzésed, hogy nyomában a füledbe bögött valaki valami bántót, sértőt, rejtélyeset, megalázót. Hát így trombitált nagyapám hangja most. Ormuz Zsigáé. Igen, hát vasak hevernek majd szerteszét az udvaron, nagyanyó szép rondelláinak partján és abban az előkelő csöndben, amelyet eddig az Ormuz Zsiga és társa cég-tábla biztosított. Hát annak bizony vége, de vége ám! A kajánarcú patkányok a magtár mélyén, azok néznek csak nagyot erre a változásra! Ed-dig kenyérgabonát rágtak a tizedik patkánynemzedékig visszamenőleg — most egyszerre: ócskavas. Méghozzá a Csizmár úré, albérletben. Egy vasdarab, minél rozsdásabb, annál zörgőbb a hangja; talán pléhlovór is lesz a vasban meg ócska fuszeklivel bebugyolált rézalkatrész — ilyet már ismertem, ilyen elhagyott udvart... jaj hát mi mindent süvített nagyapám hanghordozása ebben a pillanatban felénk, az egész familia felé. Még az oldalt bekapsolt menyek és vők — nem vérbeli Ormuzok — azok is hápogtak, azok még vérgisértettebben talán, hogy jaj, hova is kerültünk, egy ilyen vagyombukott családba. Hogy nagyapa kiadta a magtárt a Csizmárnak — nem úr az kérem, ócskás, az, közönséges ócskás — partiárukat vásárol és elraktározza őket. Nem mindig ócskavasát, de néha azt is és miért éppen ne az ócskavasát raktározza el nálunk, ha megfizeti?

— Aber Zsiga, nicht vor den Kindern.

Vagyis hogy ne a gyerekek előtt, Zsiga. De már késő volt, a három Ormuz unoka kaján arccal pislogott a magtár felé, ahonnan unalmas gabona helyett a jövőben — úgy látszik — sokkal izgalmasabb dolgok kerülnek majd ki. Sokkal izgalmasabb dolgok.

HOGY A CSEREBOGÁR miből lesz, azt nem tudja a gyerek, azonkívül sok mindent nem tud maga körül, nem tudom felmérni ma már sokéves távlatból hogy is fejlődött nagyapám boltja, miből éltünk annyian — biztos volt ott kereső elég — csak arra emlékszem, hogy nagyanyó díszkertjéhez mégsem nyúlt senki. A magtár — Csizmár Ferenc bérleménye — (a hallottak után ugyebár nem merem most már úrnak nevezni) némán szolgálta gazdáját. Mi van ugyan benne, a régi magtárban? — sokszor fel-

merült ez a kérdés, még nagyanyót is kérdeztünk, de ő csak vonogatta vállát:

— Hát raktár! Azelőtt magtár, most raktár. — A válasz nem volt ugyan szabályos, bizonytalan volt, a vállvonogatás még inkább, de mi tudtuk, hogy ő csak gramofon, a nagyapó visszhangja. Annál az öregnél kellene kopogtatni! Ha az kieresztené a szavak zsilipjét! Nagyapó. Aki az egész családot megalapította. Nemcsak a céget, hogy Ormuz és társa, az egész családot a hozzávaló nagy házzal, hat gyerekkel, egy mennyel és két vövel, három unokával. De ő mostanában mogorva. Eltiltották a dohányzástól. Jaj, reggel, ha felébred, nem nyúlhat a cigarettásdoboz után, ebéd után semmi szivar, de éppen semmi... csak a fogpiszkálót szívhatja tehát. És hogy kutatja a család, hogy ellenőrizi, hogy figyel, vigyázza. „Éppen a szívé tenné tönkre” — hangoztatják a doktorok nyomán az Ormuzok.

Nagyapó mostanában nagyon mogorva. Meg lehetne ugyan nyerni kegyeit egy marék cigarettával — de ki meri ezt megkockáztatni? Mogorva a nagyapó, az egész amit még szeret, a társaság néha, ha összejön. Nem a társaságot szereti — azt utálja —, de ilyenkor hozzájut egy kis szivarhoz, cigarettához. Mert bár mindig jár nyomában egy Ormuz — kisebb vagy nagyobbbrangú a családból, legtöbbször egyenesen a legrangosabb, nagyanyó — és mondja egyre „de Zsiga az istenért, a szíved” — az öreg a vendégre kacsintva megereszt ilyenkor egy tréfát, elüti viccel az egészet.

— Mondd már, egy szivar! Mi az annyi nikotinhoz képest, amit én ötven esztendő alatt lenyeltem!

Szóval nem volt kifogása soha nagyapónak semmiféle társaság ellen. De azért ő is meghökkent, amikor meghallotta, hogy garden party lesz a házában, a kertjében. És faggatta nagyanyót, hogy az mi is tulajdonképpen.

— Hát te nem tudod, Zsiga? Kerti ünnepély. Ez a divat most általánosan és mi sem maradhatunk el egészen, mégsem!

S az öreg Ormuz Zsiga tűnődni kezdett. Tönkremerített, igaz, de vannak dolgok, amelyeket úgy látszik nem lehet elkerülni, még vagyombukottan sem. Kerti ünnepélyt rendezni, mondjuk. „Te tönkremerítettél, Zsiga — szólt önmagához — de ezt meg kell csinálni.”

Talán arra gondolt, hevesen bólogatva, hogy a kert és a rondellák mélyén hány tiltott szivart szívhat majd el minden különösebb magyarázkodás és bújkálás nélkül, úgyszólván az összes Ormuzok szemeláltára. Csak jöjjön az a garden party!

ESTE VOLT a garden party; alkonyatkor kezdődött és lampionok függtek a rondellák között, az asztalok meg voltak terítve és ott ültünk mi Ormuzok és az Ormuzok vendégei. A felnőttek uszonnára bort ittak, mi gyerekek kávé, ezt követte a lakoma. Őriztük vizes csöbörrel a lampionokat és áldottuk a garden party találmányát — nagyapa különösen, ő a dohányzás miatt. S akkor váratlanul csöngették a kapun.

Nagy szárazkapu volt, szárazbejárat, úgynevezett einfuhr és az udvaros — vagyombukás ide vagy oda, udvarosnak sohasem voltunk híján — az udvaros, mondom, nagy kulccsal lépkedett, kizárni a nagykaput. Valami kocsi jött aztán, kicsit dübörgött, de hamar megállt... megállt és senki sem figyelt oda. Csak amikor a Linka néni sikított. És nyomában a nagymama — a Róza nagymama — amikor ő is sikított, akkor bújt elő nagyapó a rondellák közül égő szivarral a szájában. Nem röstelte. Kijött megdöbbenve, hogy mi ez? Mire nagyanyó megint sikított, most már a szivar miatt. Mi gyerekek inkább visongtunk, mert volt mit látni!

Az einfuhr felől ugyanis egy koporsó vonult kétlábbon. Mögötte még egy. S amikor azt hitted, vége a rossz álomnak, jött egy harmadik is, ugyancsak kétlábbon. Jött a koporsók hosszú sora — alábújva vitték a nap-számosok —, huszonnégy darab koporsó elvonult a garden party közönsége előtt és eltűnt aztán a magtárnak nevezett raktár fenekén. Csizmár úr hangos irányítása mellett.

Nem röstelt még köszönni sem a szégyentelen! S zavartalanul magyarázgatta, hogy olcsón vette ezt a parti érckoporsót, jöhet egy járvány, ugye, és akkor szépen kereshet rajta.

— Holnapra felmondasz neki — sziszegte Róza nagymamám és a legöregebb Ormuz nem is ellenkezett. Úgy látszik őt is bántotta Csizmár Ferenc tapintatlan eljárása. Csak a szivart felejtette el most már végképpen kivenni a szájából. A koporsók felvonulása annyira megzavarta a ház békéjét, hogy nem találta szükségesnek a szivart még csak egy kicsit sem odébbtolni.

Ha egyszer arra jársz, nyájas olvasó, a mi városunkban, ahol nagyatyám, Ormuz Zsigmond egykor családot alapított, idősebb emberektől talán hallhatod még ezt a történetet Róza néni garden partyjáról, amelyet megzavart huszonnégy menetelő koporsó. De te akkor csak legyints, hiszen ezt már ismered, magától Ormuz Zsiga unokájától, aki cseppet sem volt hiú ember — ezt a tulajdonságát nagyapjától örökölte. Mást úgysem örökölt tőle.